

Veřejné finance – 4. téma

STÁTNÍ ROZPOČET

1. **centralizovaný peněžní fond**: princip - nenávratnosti

- neekvivalence

- nedobrovolnosti

→ největší objem, nástroj nenávratného přerozdělování významné části HDP

→ pouze veřejné příjmy a výdaje

→ v ČR je součástí Národní fond (→ odbor NF na MF ČR)

→ saldo: $P > V$ → přebytek

$P = V$ → vyrovnaný

$P < V$ → schodek (deficit)

2. **balance** - příjmy

- výdaje

- saldo musí být vždy vyrovnáváno – během rozpočtového roku i po jeho skončení

$P > V$ → přebytek - tvorba rezerv

- návratné výdaje

- splácení dluhu

$P = V$ → vyrovnaný rozpočet

$P < V$ → schodek - použití rezerv z minulosti

- použití návratných příjmů (půjček – krátkodobých, střednědobých, dlouhodobých) → růst státního dluhu

3. **Finanční plán** – základním plánem je:

- **roční rozpočet**

→ zákon na rozpočtové období – zpravidla kalendářní rok

- význam:

→ rozpočtový **výhled** (prognóza)

→ střednědobý výdajový rozpočtový rámec

→ průběžné plnění SR během roku → vliv na emisi krátkodobých

státních pokladničních poukázek (objem emisí, četnost emisí)

Návrh SR se v ČR projednává a schvaluje v Poslanecké sněmovně – ve 3 čteních → zákon; kontroluje plnění SR a schvaluje usnesením závěrečnou bilanci SR – **státní závěrečný účet**

→ Rozpočtové analýzy: význam rozdělení SR na běžnou a kapitálovou část

4. **Nástroj rozpočtové politiky** (u SR hlídá MF) → cílem by měl být vyrovnaný rozpočet

$P = V$ → v praxi velmi obtížné

a fiskální politiky – viz stabilizační fiskální politika státu (úloha vlády) → záměrné (plánované) saldo $P \times V$

- viz konstrukce - daní

- dotací - podmínky ....

Státní rozpočet ČR – třídění příjmů a výdajů – viz rozpočtová skladba – hlediska třídění

Povinné třídění do kapitol → **kapitoly SR**:

→ **odvětvové** – každé ministerstvo a ústř. orgán státní správy hospodaří ve své kapitole; příjmem kapitoly MPSV je povinné sociální pojištění

→ **průřezové** – spravuje MF ČR:

- kapitola Všeobecná pokladní správa – příjmem daně
- kapitola Operace státních finančních aktiv
- kapitola Státní dluh

Příjmy SR ČR

- rozhodující objem → **daňové příjmy** – viz rozpočtové určení daní a příjmy **daním podobné** – viz povinné sociální pojištění
- **nedaňové**
- **kapitálové** – v současnosti malý objem
- **přijaté transfery**

Výdaje SR ČR

- **běžné** – rozhodující (kolem 90 %)
  - **alokační** → neinvestiční na zajištění veřejných statků - část z nich jsou mandatorní (zákonné) výdaje
  - **redistribuční** → transfery, zejména obyvatelstvu – **sociální zabezpečení** – kolem 50% výdajů - většina mandatorní (zákonné) výdaje
    - firmám – malý objem
    - neinvestiční dotace **obcím a krajům**
- **kapitálové** → na investice ve veřejném sektoru (státní)
  - investiční dotace **obcím a krajům**

→ v každé kapitole **závazné ukazatele; průřezové ukazatele** a další **analytické ukazatele**

Problém: chronická deficitnost SR → problémy krytí deficitu; nejsou-li rezervy:

- krytí průběžného deficitu návratnými příjmy – emise státních pokladničních poukázek;
- krytí výsledného deficitu návratnými příjmy – emise střednědobých státních dluhopisů → využití návratných vztahů → státní dluh → viz v ČR třída 8 – financování + kapitola SR Státní dluh
- hlavní důvod: běžné mandatorní výdaje; dále investice ve veřejném sektoru

Rozpočty územní samosprávy – specifika v ČR

Příjmy

- **daňové příjmy** – viz rozpočtové určení daní, u obcí rozhodující příjmy
- **nedaňové příjmy** – malý objem
- **kapitálové příjmy** – u obcí kolísají, u krajů nepatrné procento
- **přijaté transfery** – neinvestiční – rozhodující u krajů - přijaté dotace ze SR a investiční

Výdaje

- rozhodující **běžné, neinvestiční alokační výdaje** – v ČR u obcí cca 70% → do lokálního a regionálního veřejného sektoru
- objemově malé redistribuční výdaje obyvatelstvu – doplňkové transfery
- **transfery** jiným rozpočtům (viz u obcí – členů dobrovolných svazků obcí, za služby jiných obcí apod.; u krajů zejména dotace obcím (relativně malý objem); v rámci regionální politiky apod.)

→ **kapitálové výdaje** → na investice – u obcí v průměru kolem 30%; u krajů v průměru kolem 10 %

Problém: deficitnost územních rozpočtů

– cca u poloviny obcí → zadluženost (zejména Praha, Brno, Plzeň, Ostrava, Olomouc);

podobně i u krajů

→ krytí především bankovním úvěrem, omezeně emisí komunálních obligací

→ hlavní důvod: investice v lokálním a regionálním veřejném sektoru

Náměty k zamyšlení

1. Jaká opatření by bylo nutné přijmout, aby se u SR ČR dosáhlo cyklické vyrovnanosti?
2. Je struktura příjmů a výdajů SR ČR optimální?
3. Je struktura příjmů a výdajů rozpočtů obcí a rozpočtů krajů v ČR optimální?
4. Jsou veřejné rozpočty v ČR dobrým nástrojem veřejné politiky?